

Nézzük a tévét

Gondolkodjunk el azon, hogy kellett-e bátorság szereplést vállalni a TV2 kórház sorozatában. Orvosok, ápolók, asszisztensek, mentősök, műtősök. Betegek. Családtagok. Kinek mihez kellett bátorság?

Ott van például az a nehezen kezelhető kisgyerek, Viktor, aki úgy próbálja kompenzálni az örökös kórterembe zárt-ságot és a fájdalmas kezeléseket, hogy túlmozgásosságával, szabadszájúságával, a társain gyakorolt apróbb-nagyobb kegyetlenkedéseivel kikészíti a nővéreket. A gyereknél persze nem merül fel a bátorság-próbatétel, van neki éppen elég egyéb próbatétele, rossz helyre született a szerencsétlen, valami maró anyagot ivott, honnan tudta volna, hogy szétroncsolja a szerveit... Az anyja el van tűnve, az apjára maradtak a testvérei, ott ugrándoznak a vizes falú szobában, az egyik kicsi, a másik még kisebb, elgondolni is szomorú, hogyan és meddig bírja az apa, s ha egyszer Viktor kiteszi a lábát szenvedései színteréről, csak szaporítja majd otthon a gondokat. Pontosan tudja ezt Viktor kórházi védőszentje, a sebész asszony, aki öt perc szünet nélkül áll a kezelőasztal mellett egész nap, nem fogynak a folyosóról az ambuláns betegek, ellát vagy harminc gyereket a doktornő, akkor iszik egy kávét és megy a műtőbe operálni, éjjel meg újra be a csövet a kis Viktor szájába, tágitani kell a szétmárt, összefoltozott, beszűkült nyelőcsövet. Viktort nemsokára átküldik egy másik műintézetbe. Elégge megerősödött már, mondanak valami ilyesmit, az igazság az, hogy nem bírják tovább a küzdelmet. A betegséggel meg a kompenzáló, gonoszkodó kis beteggel.

Rettenetes döntések, szinte percenként. Mint a balesetiben az idegsebészé, háborús döntés, sorrendet kell hirdetni, két súlyos eset közül csak az egyiket operálhatja, melyik legyen? Nem tudatos, csak reflex Éva nővér mozdulata, tászájt egyet egy ajtón, kitűlti rajta... Mit is? Ez az elég volt-mozdulat, a torkig vagyok-mozdulat, a méltánytalansággal szembeni megmozdulás, a tűrhetetlen terhelés miatti önvédelmi-mozdulat. Hiszen Éva nővér mellett ott rókázik egy csont részeg ürge, bűdös, koszos, két hányás között ordítózik, fenyegetőzik, a nővér megküzd az undorával, ellátja, majd odamenekül a szétroncsolt kezű baleseteshöz, a fiatalember nem lehet még harminc se... A folyosón most hozzák a mentősök a csecsemőt, kocsiban tolta a dadája, a kocsit meg elütötte egy autó, tizenötön is állnak a műtőasztal körül, a baba meghal, a zöldruhások szélűtötten térferegnek, egy perc a tehetetlenség, a kudarc, a dráma feldolgozására, hiszen jön a következő sérült.

Bátorság? Miről beszélünk? Talán mérlegeljük a dokik, hogy mit szól majd a főnök? Az igazgató meg a miniszter? Ha halkán eldünnyögik, hogy nincs eszköz, vér, izzó a műtőlámpába, lepedő, ágy, nővér? Mit szól a főnökség, ha kétségbeesett dühében azt sziszegi a nővér: balkáni!?

Elképesztő, hogy mit kibírnak ezek! Az ember csak bámul. Pedig ordítani kéne.

Sz. ELI

Négymilliárd az Operaháznak

A kormány négymilliárd forint többlettámogatást nyújt a Magyar Állami Operaháznak 2002-ben - jelentette be Rockenbauer Zoltán, a nemzeti kulturális örökség minisztere a nemzeti dalszínházban tartott rendkívüli társulati ülésen. Az Operaház állami költ-

ségvetése ezzel több mint hatmilliárd forintra nő, s ez az összeg megközelíti a hírneves londoni Covent Garden, vagy éppen a milánói Scala központi finanszírozásának mértékét, és lehetővé teszi neves vendégművészek fellépését.

Somogyi Károlyné 43 éven át szolgálta olvasóinkat

„Véletlenül lettem fotóriporter”

Somogyi Károlyné egy szerencsés véletlennek köszönhetően lett a Délmagyarország fotóriportere, s negyvenhárom éven át szolgálta szeretettel és alázattal a lap olvasóit. Gyűjteményes fotókiállítás a hetvenötödik születésnapján nyílt meg a Bálint Sándor Művelődési Házban.

„Megtudták, hogy hetvenöt éves vagyok, és egykori kolléganóm, Pálfi Kati segítségével rendeztek a régi képeimből egy születésnap kiállítást” – mondta mosolyogva Somogyi Károlyné Magdika november 13-án, kedden, az újszegedi Bálint Sándor Művelődési Házban. A családias hangulatú megnyitón Gyimesi Kálmán operaénekes Mozart-áriát és Schubert-dalokat énekelt, s gáláns úriemberként bókolt az ünnepeltnek; Kiss Ernő művelődésiház-igazgató megnyitóbeszédet mondott; Szávay István, a Délmagyarország szerkesztője arról beszélt, hogy az együtt ledolgozott évtizedek alatt Somogyiné Magdika egyetlen feladatára sem mondott nemet. Kerek Attila irodavezető az önkormányzat ajándékát adta át.

Mit kell megnyomni?

„Sohasem tanultam a fotózást, véletlenül lettem fotóriporter!” – emlékezett negyvenhárom éves pályafutása kezdetére. Akoriban Magdika és férje, Somogyi Károly, négy gyermekükkel, egyetlen fizesből éltek Bokor utcai, egy-szobás lakásukban. Somogyi Károly az ötvenes években „B” listára került (nem lépett be a pártba), s végzett jogászként krampáncsolt a vasútnál.

Magdika a gyerekeket nevelte, s minden pénzkereseti lehetőséget megragadott; hajnalban takarított a pénz-ügyorségénél, norvégmintás kesztyűt kötött, férfibiciklire ülve, „felesben” eladott tejet hordott egy tanyáról a Mars térre, földet művelt Gedóban... Akkor már tizenkét éve nem látta újdídeki családját: a „lancos kutya” Tito-korszakban nem kapott útlevelet. Édesanyja előtt nehéz helyzetük titok

Somogyi Károlyné gyűjteményes kiállításának megnyitóján, a Bálint Sándor Művelődési Házban. (Fotó: Schmidt Andrea)

maradt, s kevéske pénzüket összegyűjtve, egy Altissa-box márkájú, a Pajts géphez hasonlóan igen egyszerű fényképezőgépet vásárolt Újvidéken élő öccsének ajándékba.

„Mit kell megnyomni?” – kérdezte az eladótól, s miután eligazították a gép használatát illetően, próbaképpen elkatintgatta az első tekercs filmet: a gyerekeket fényképezte, hogy édesanyja legalább képeken lássa unokáit. Amikor visszament a fotóüzletbe az előhívott fölvételekért, legnagyobb megdöbbenésére gyermekei ki-nagyított képeit látta – a kirkatban.

Képei azonnal bekerültek a Bartók Béla Művelődési ház padlásszobájában működő fotóklubba, s többször elnyerték „A hónap legjobb képe” címet. A győztes fotókat a Délmagyarország is közölte. Lőkös Ferenc főszerkesztő és Sz. Simon István rovatvezető így fedezték föl, s ajánlották fotóriporteri állást a megtiszteltetéstől szinte szólni sem tudó fiatalasszonynak.

Somogyi Károlyné volt a lap első igazi „száguldó” fotóriportere. Elődje, Liebmann Béla inkább a szóklasszikus értelmében vett fényképészként tevékenyke-

dett: elvitték a helyszínre, megrendelték a képet, ő gyönyörűen elkészítette a fotókat.

Egyszer még verekedtem is!

Magdika maga járt a témák és feladatok után, s nem csak fényképezett, de gyakran írt is. Hamar rájött, hogy gyalogan nem győzi a munkát: 1958-ban, OTP-re vásárolt egy Simson motort. Nagy feltűnést keltett, amikor nő léte, férfi újságíró kollégáit, vagy alkalmanként férjét maga mögé ül-tetve, bukósisakban motoro-

zott az utakon. Tizenkét évig járt a Simsonnal, később négy Skodát „nyúlt el”. Számításai szerint 870 ezer kilométert vezetett, baleset nélkül.

Mindenütt ott volt, s mindig az események középpontjába verekedte be magát. Hátározott föllépéssel, vagy ha másképp nem ment, némi csellel.

Akkoriban sok helyen – főként építkezéseken – tiltották a fényképezést. Az oktan tilalomról írt cikkét kétszer beolvasta a Szabad Európa Rádió – a pártbizottságon lett is némi ribillió emiatt...

„Egyszer még verekedtem is! Az épülő újszegedi sportcsarnokról akartam képeket készíteni, de egy művezető ki akarta csavarni a kezemből a gépet. Erre bokán rúgtam, és mégiscsak lefotóztam az építkezést. Azóta is megismer: persze már megbékült, és mosolyogva emlegeti az esetet.”

Szerettem nagy embereket fényképezni...

Somogyi Károlyné nem egyszer életveszélyben is dolgozott. Ott volt az algyői olaj, s a zsanai gázkitörésnél, néhány méterre a kútfejtől, amelyek bármelyik pillanatban fölrobbanhattak volna. „Nagyon féltém, amikor Algyón, olaj- és sáresőben, a dübörgő kút közelében fényképeztem a küszködő munkásokat. De úgy éreztem, ha már oda küldtek, kötelességem egészen az események középebe menni, oda, ahol a legnehezebb” – vallott munkájáról, s így folytatta:

„Mindig szerettem nagy embereket fényképezni. De senki se gondoljon a protokolla, meg a szónoki emelvényen állókra. Az én szememben azok az igazán nagyok és tiszteletré méltók, akik tüzzel-vízzel szembeszállva, szédítő magasan vagy a föld alatt végzik munkájukat, esendően és parányian a tomboló elemekhez, vagy a kitűzött feladat nagyságához mérve. Aztán mégis győznek. Sokan közülük még ma is rám köszönnék az utcán.”

Nyilas Péter

Podmaniczky Szilárd

12.

Vénusz a Rózsadombon

A sárgászöld dzsekim a zöld fűben feküdt. Fölraktam a karfára.

„Hagyjad csak, mondta a nő, majd visszamegy a helyére!” Fölhúztam a szemöldököm, ez már megint miféle játék, merthogy addigra nekem is játékos kedvem lett.

Ott álltam a méregzöld fűben a sárgászöld dzsekim mellett és vártam, hogy visszamenjen a helyére. Közben figyeltem a nőt is, várható volt, hogy elővesz egy távirányítót és azzal visszapöcögteti. Nem, a nő madonnás nyugalommal elnézett a fejem fölött, mintha beleolvadna a zenébe, a dzseki viszont kezdett kifáradni, mint mikor maraton után esik össze a futó: ledőlt a cipzárja, a gyűrődések elsimultak rajta, a gallérkanyar befordult maga alá.

„Az anyag elveszti identitását – kezdett oktatni megint a nő, pedig tudhatta, hogy a felét se értem annak, amit mond –, a szerkezet labilitását tudjuk programozni, általában mindenki felméri jó előre, mi, mennyi időre kell neki, és csak annyira veszi igénybe az anyaggeneráláshoz szükséges energiát; beüti a gépbe a tárgykont, a dizájnt, meg amit akar, megadja az időt és kész, enter. Így sokkal egyszerűbb lett minden; annak idején, mikor a földi energiát a világegyetemhez kapcsolódva nyitott rendszerként működött, a legtöbb anyag-energiával kapcsolatos projekt halálra volt ítéltve, hiába jöttek ki gyönyörű képletek, semmit nem értek a gyakorlatban, mert az elektromágneses hullámteret nem lehetett egyben tartani, de hála annak

a lökött Dzsémsznek vagy hogy hívták, egy szkifíró volt, olyat talált ki, amire addig nem is számítottunk, és tessék, rá ötven évre elkészült a föld zárt energiarendszere. Tudom, sokan azt hiszik, hogy a láthatatlan kamerák miatt változtak az emberek, hogy nyitottá, elvileg hozzáférhetővé vált bármelyik pillanatuk, de a magamfajta elvetélt tudóscsemete, igaz, csak öregkoromra, de azt hiszem, hogy ennél sokkal kozmikusabb az összefüggés, sőt egyáltalán nem hiszek a társadalmak öntisztító képességében. Annál inkább abban, hogy a föld zárt energiatarományyá alakítása a kulcsa az emberek „kinyílásának”. Mint a mérleghinta: nyitott energiátér, zárt emberek és zárt társadalom, aztán most megfordítva. Mert a zárt ember egész élete során nem csinál mást, mint hogy a zártaság ellen küzd, szenved tőle, teljesen fölöslegesen. A zártaságban megpróbál magából hidakat építeni kifelé, és ez a totális kommunikációs kudarc végül önző, romboló féreggé teszi, megpróbál minél messzebbre kerülni saját személyiségétől, vagy egyszerűen fölemészt, örületbe kergeti, az életét idődimenzió szerinti hiábavalóságnak tartja, esztétizál és moralizál, tehát lényegében értelmes és érzelmes funkció nélkül marad az ember. Még régen azt hittem, ebből nincs kiút, hogy így fog eltelni az egész emberiség, hogy kimegy az űrbe, kiterjed, benépesít, megszáll minden elérhető területet az űrben, de mintha más funkciója nem is maradna, csak a terjeszkedés, amit továbbra is ebben a borzalmasan zárt, egyszóval idióta állapotában teszi. És tessék, mégis összejött. Mindig is voltak párhuzamos világok, a világok lehetőségei, tők egyszerűen, ahogy fűszerezed az ételt, olyan lesz a végeredmény, az ehetőség és ehetetlenség fokozatai között, na már most miért ne akarjuk az ehetőt, ha egyszer lehet; csak hát túl sok volt itt a főszerkesztő egyszerre, és mindenki más-ként akart kavarni, a földet behálózó összes társadalmi vagy akár emberenkénti erő, mivel nem álltak egymással összhangban, csakis kiolthatták egymást. Az emberi erőter abszolút nullán állt.”

„És most hogy áll?” – kérdeztem, bár megint nem értettem semmit, csak azt, hogy valami igazán nagyszerűről beszél, és úgy beleéli magát, hogy az már nekem is gyönyörűséget okoz. „Jól, válaszolta. Mióta rájöttek, hogy az agy kulcsa a tükrösejtekben van, nem volt megállás.”

Gondoltam, megkérdezem, hogy mi az a tükrösejt, de annyira nem érdekelt, hogy további figyelmet nem tudtam kéréselnim magamból. Meg addigra a dzsekim is fölszívódott a fűből. És valahogy úgy tűnt, nem érdemes mellébeszélnem, tényleg nyílt lehetek, abszolút, ahogyan ő mondta, nem kell rejtélyes módszerekkel bujkálnom és fárasztanom magam, egyszerűen úgy kell viselkednem, ahogyan nekem jó.

„Bemegyek a házba” – vágtam közbe, amit a nő teljesen természetesen talált, nem sértődött meg, ahogy várhattam volna, hogy akkor tessék, leül és végighallgatod a mondókámat.

„Amikor az ajtó elé érsz, gondold magadra!” – mondta. Picikét azért örült ez a csajszi, gondoltam, de nem veszélyes, nem harap a néni.

„Ja, és majd elfelejtettem kérdezni, mondta a nő, volt már orgazmusod?”

„Ne tessék hülyéskedni, az én koromban?”

Na itt elbizonytalanodott. Mindig, mikor valami idővel kapcsolatos megjegyzést tettem, egészen összezavarodott. Gondoltam is, itt lesz ennek a „nagyszerűzésnek” a buktatója. A nő visszahanyatlott a fotelbe, s mintha beleveszne a fonott hánsmintákba.

Félútról visszánéztem rá, de már alig láttam belőle valamit; hirtelen az az érzésem támadt, hogy ez is ilyen ízé, energiadaráb, aztán mint a dzsekim, egyszer csak eltűnik.

Az ajtó üvegtábláin visszatükrözve nevetségesen kövérnek láttam magam, és csak amikor lenyomtam a kilincshez hasonló fémrudat, akkor gondoltam a tanácsára, hogy gondoljak magamra. Ettől ugyan az ajtó még nem nyílt ki, de házban találtam magam.

(folyt. köv.)